

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2003
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Στο αφηγηματικό έργο του Γ. Βιζυηνού είναι έντονη η επίδραση τόσο της γενέθλιας θρακιώτικης υπαίθρου, όσο και της φαναριώτικης και ευρωπαϊκής παιδείας του. Η επίδραση αυτή επιβεβαιώνεται από τη γλώσσα που χρησιμοποιεί στα διαλογικά μέρη:
- «- Κουράσθης, βλέπω γυναίκα
- Ναι, Μιχαλιό. Κουράσθηκα.
- Άιντε βαλ' ακόμα κομματί δύναμη, ως που να φθάσουμε στο σπίτι.....εγώ εφάσκιωσα και εβύζαξα το παιδί, κι εκείνος έστρωσε.»

Ένα άλλο στοιχείο που φανερώνει το πόσο έχει επηρεάσει το συγγραφέα η πατρική του γη είναι η απόδοση – περιγραφή πολλών τοπικών λαϊκών αντιλήψεων, ηθών και εθίμων. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας και η εν γένει υποβάθμισή της:

« Ήθελε να με βγάλει και μένα στον κόσμο, για να χαρώ σαν πανδρευμένη, αφού κορίτσι δεν μ' άφηκεν η γιαγιά μου να χαρώ.»

και τα έθιμα του γάμου:

« Το πρωί τους στεφανώσαμε, και το βράδυ ήταν οι καλεσμένοι στο σπίτι τους και έπαιζαν τα βιολιά, και έτρωγαν ο κόσμος μέσα στην αυλή.....και καλύτερα και πολύτερα.»

Όσον αφορά την επίδραση της φαναριώτικης παιδείας του, αξίζει ν' αναφέρουμε τη λόγια γλώσσα του «απήλθον, έτρεμον εξ αορίστου» και το θρησκευτικό στοιχείο « Η αμαρτία είναι αμαρτία – Ο Θεός με τιμωρεί, γιατί δεν εστάθηκα άξια να προφυλάξω το παιδί που μ' έδωκε!»

Τέλος, σχετικά με την ευρωπαϊκή του παιδεία αξιοπρόσεκτη είναι η αληθοφάνεια των χαρακτήρων και η διείσδυση του στο βάθος της ψυχής των ηρώων. Σ' αυτό βέβαια συντέλεσαν και άλλοι παράγοντες όπως τα πρόσωπα της οικογένειάς του, πρόσωπα που έζησε, κυρίως όμως οι γνώσεις του πάνω στην ψυχολογία, οι μελέτες του στο χώρο της φιλοσοφίας και εν γένει η μόρφωση που έλαβε στην Ευρώπη.

2. α. Στοιχεία περιεχομένου και αφήγησης με αυτοβιογραφικό χαρακτήρα:
- Πρωτοπρόσωπη αφήγηση: «επανήλθον, καθίσω....»
 - Ονόματα οικογενειών με αληθινά ονόματα «Μιχαλιός, Χρηστάκης.....»
- β. Εγκιβωτισμένη αφήγηση: Το κείμενο αποτελείται από δύο αφηγήσεις μια του Γιωργή και μια της μητέρας και κλείνει με αφήγηση του Γιωργή. Έτσι η αφήγηση

- της μητέρας θεωρείται εγκιβωτισμένη και αποκαλύπτει λεπτομερώς και ευθύγραμμα τα γεγονότα της μοιραίας νύχτας.
- γ. ανάδρομη αφήγηση-αναχρονισμοί: Όλα τα γεγονότα του «αμαρτήματος».
- δ. χρήση γλώσσας: Θρακιώτικη «σχωρμένος, καρσιμαχαλάς»
Λόγια «εκρέμασε την κεφαλήν»
- ε. Έντονη ρεαλιστική και λεπτομερής περιγραφή χαρακτήρα ηρώων (ψυχογραφικό – ηθογραφικό στοιχείο): «Αλλά, τι τα θέλεις! Η αμαρτία...σιγανός και συλλογισμένος».
3. Ο Βιζυηνός έχει χαρακτηριστεί ως ψυχογραφικός πεζογράφος. Κατορθώνει με τη βοήθεια των γνώσεων του από τη ψυχολογία να αναλύει σε βάθος τους χαρακτήρες του και διεισδύει στα μύχια της ψυχής των ηρώων του. Προσπαθεί να αποδώσει τα κίνητρα της συμπεριφοράς τους και τα συναισθήματά τους και όλα αυτά συνυφασμένα, με περίσσεια τεχνική, με την ενοχή (κυρίως της μητέρας) και της λύτρωσης. Οι συγκρούσεις συνήθως βουβές, σιωπηρές (μάνας, πατέρα), οι εσωτερικές συγκρούσεις του καθενός (ενοχές της μητέρας για το αμάρτημα της μητέρας, οι θαυμαστές για το μέτρό τους κορυφώσεις, η λεπτή συγκίνηση και ανθρωπιά που υπάρχει σε όλο το απόσπασμα συνηγορούν στο ότι ο Βιζυηνός διαγράφει αυθιγόστατους ανθρώπινους τύπους, επιμένοντας πολύ στη λεπτομερειακή απόδοση των ψυχικών καταστάσεων.
4. Η στάση του πατέρα στο συγκεκριμένο χωρίο απηχεί την πατριωτική κοινωνία εκείνης της εποχής. Είναι ένας άνθρωπος απλοϊκός, ευαίσθητος, που αγαπά και προσέχει τη γυναίκα του. Είναι ένας άνθρωπος κοινωνικός που υπολογίζει τη κοινή γνώμη. Γι' αυτό προσπαθώντας να μην μαθευτεί το γεγονός από τις φωνές της γυναίκας του και επιδιώκοντας να την προστατέψει από τη αποδοκιμασία της κοινής γνώμης προσπαθεί να σταματήσει τις φωνές της έστω και μ' αυτό τον άκοιμο τρόπο.
Η χρησιμοποίηση της λέξης «βώδι» τη στιγμή που ο πατέρας δεν συνήθιζε να μιλά με αυτό τον τρόπο στη γυναίκα του δικαιολογείται από την ένταση της στιγμής, τον πόνο, την ανάγκη άμεσης παύσης των κραυγών της μάνας την ανείπωτη θλίψη και το φόβο, δηλαδή την έντονη συναισθηματική και ψυχολογική φόρτιση. Εξάλλου στη συνέχεια δικαιολογεί α ίδιος την αντίδρασή του λέγοντας: «Ε; Τι φωνάζεις έτσι; Θέλεις να ξεσηκώσεις τη γειτονία, να πει ο κόσμος, πως εμέθυσε κι επλάκωσες το παιδί σου;», αλλά και της μάνας: «Γιατί αν μάθαινε ο κόσμος, έπρεπε να σχίσω τη γη να έμβω μέσα από το κακό μου».
5. Και στα δύο αποσπάσματα η θέση της γυναίκας είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένη. Ειδικότερα στο απόσπασμα του Βιζυηνού, η μητέρα φαίνεται να είναι επιφορτισμένη με τα ζητήματα του σπιτιού και την ανατροφή των παιδιών. Όταν αρχίζει την αφήγηση του αμαρτήματός της, κάτι το οποίο θεωρούσε δυσβάσταχτο και αλύτρωτο, αναφέρεται στη προηγούμενη νύχτα και συγκεκριμένα στο γάμο που ήταν κουμπάροι λέγοντας «ήθελε να με βγάλει....». Η προσφώνησή της από τον άνδρα της «βώδι» μπορεί να θεωρηθεί ως μια συνηθισμένη έκφραση εκ μέρους των ανδρών (ανδροκρατούμενη κοινωνία).

Έντονη ακόμη είναι η προσπάθεια αποφυγής της κοινής γνώμης «Ε; τι φωνάζεις;.....μέσα από το κακό μου.»

Τέλος παρά την πάροδο των χρόνων συνέχιζε να κατηγορεί τον εαυτό της και να ντρέπεται τόσο τον κόσμο όσο και τον σύζυγό της «Ο Θεός με τιμωρεί...εφοβούμην τον πατέρα σου».

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως ο πατέρας αποτελεί «εξαίρεση» στον κανόνα αφού της φερόταν με πολύ αγάπη και στοργή σε κάθε του ενέργεια. Άλλωστε «παράργησε το γάμο ώσπου ν'αποσαραντήσει η γυναίκα- στρώνει μόνος τα στρώματα» και μετά το θάνατο του παιδιού όχι μόνο δεν την κατηγόρησε, αλλά και προσπάθησε να την προφυλάξει από τα λόγια του κόσμου.

Όσον αφορά το αποσπασμα του Καζαντζάκη και εκεί η γυναίκα είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένη.

Ο αφηγητής περιγράφει το γεγονός μιας βάφτισης όπου πηγαίνουν και οι γυναίκες – κόρες των προυχόντων.

Χαρακτηριστικά κοσμούνται με το επίθετο «χαμηλοβλεπούσες» που δείχνει την ιδιαίτερη υποβάθμισή τους. Στη βάφτιση βρίσκουν την ευκαιρία να βγούν και να διασκεδάσουν («κακαρίζουν σαν τις πέρδικες»).

Αξιοσημείωτη η γνώμη του συγγραφέα στο ότι τον πατέρα του τον είδε για πρώτη φορά να κοιτάζει τρυφερά και να μιλά γλυκά στη σύζυγό του, ζητώντας της να τραγουδήσει. Επίσης αξιοσημείωτη είναι η έκπληξη του συγγραφέα που απορεί πως ο πατέρας του «δίνει την άδεια» στη μητέρα του να τραγουδήσει μπροστά σε τόσους άλλους άνδρες. Η σύζυγος απ' την άλλη, παρά την εμφανή άδεια του άνδρα της, τραγουδά «γεμάτη συγκρατημένο πάθος», αφού δεν έχει συνηθίσει να τραγουδά μπροστά σε κόσμο.

Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε πως και στα δύο αποσπάσματα, ιδιαίτερες εκδηλώσεις, όπως γάμος, βάφτιση, αποτελούν ευκαιρίες για τις γυναίκες να βγούν έξω και να διασκεδάσουν, απαλλαγμένες έστω και για λίγο από την καθημερινή ενασχόλησή τους με τα ζητήματα του σπιτιού. Πάντοτε βέβαια με τη σύμφωνη γνώμη του άντρα.

Επιμέλεια απαντήσεων:
Μπέκου Νατάσα - Φιλόλογος
Σκυριανού Μαρία - Φιλόλογος
Φροντιστήριο Μ.Ε "ΕΠΙΛΟΓΗ" - Καλαμάτα
<http://www.epil.gr>